

Régi szegedi kocsmák

IV. (A Délmagyarország munkatársától) Mielőtt tovább haladnánk, ejtsünk szót közben a belső területek kocsmáiról is — lehetőleg ragaszkodva a jellegzetesekhez és ez alkalommal mellőzve a kimondott vendéglőket.

Annyit tudunk, hogy mikor a legelső városbúza 1728-ban felépült, az akkori bölcs magistrátus kocsmahelyiséget is szervezett belé. A tanácsnoki állások tisztelhetők voltak, fizetés nem járt velük, ellenben a szótár urak — kiemelkedő derék, bár iskolázatlan, polgárok — kaptak kocsmatartásra engedélyt. A magasabb tudomány irástudó akkoriban a főjegyző volt s mivel ilyen kvalifikációja férfiak nem akadtak a városban, vidégenből hozták megfelelő Podhradszky György, Kárász Miklós is felsővidéki főt diákok voltak, akik később Szegeden keresztül jutottak vagyonhoz, előnyökhöz.

Régi itéletekben akárhányszor találunk olyan passzust, hogy

„Ámbár megérdemelte volna a halált, mindazonáltal élete megmaradásáért fizet 15—20 forintokat.”

Az így befolyt bírságoknak nincs nyoma a városi számadásokban, de nem is lehet, mert azt a tanács tagok nyomban felosztották maguk közt, két részt juttatván a főbírónak. Esetleg úgy a maguk, mint a tulvilági lelkek megnyugovása érdekében fizettek néhány font gyertyát is valamelyik templomnak.

Alapjában véve rendkívül szigorúak voltak az itéletek, a mostani statútumok időszak bűntét olyan cselekedetekért, amelyeket akkor is halál járt, — de ha került enyhítő körülmény, azt átkonvertálták pénzbüntetésre.

— Hátha emberséget fogad a nyavalyása, egyébként is mit érünk a halálával, mikor így jövedelmet hoz!

Arra nincs adat, hogy az üléseket pohárcsengés mellett tartották volna, az ide kapcsolt legendák talapzata bizonytalanul mozog és önkényes. De nem lehetetlen. A megengedett sziv engedékenyebb az ítélkezésben, piros abrosz, fehér abrosz mellett kedélyesebb a társalgás is, könnyebb a téma. Képzelnék el például ma egy ilyen tudósítást:

— Az interpellációra a polgármester válaszolt, kiürítvén előbb harmadéves rizlingivel telt poharát...

A szénapiacomban volt a múlt század második felében a „Barátság” kocsmája, cégerén két erős férfikéz szorongatja egymást.

A Mars-mezőn (a Mars-tér elődjé) vízállásos volt a tájék, ott terjeszkedett a Csöppörke-tó s annak beágyuló földnyelvén helyezkedett el Pap András kocsmája, amit különleges helyzeténél fogva szerettek Vencének nevezni. (Ha már az eredetileg nem ismerhették meg!)

Pap András bajszatlan ember volt, nem mintha borotválkozott volna, hanem mivel szörtelemnek teremtette a végzet, hát változott, formálódott a lokálja neve.

— Hova mèn kend?

— A „Bajszatlanhoz”, volt a felelet.

Ebből mindenki megértette az irányt.

A „Kömlökert” népszerű és kedvelt mulató volt a Tisza Lajos-körút sarkán, ahol Reitzer Adolf nagy bérháza emelkedett később, amely ma a Doránszky-örökösöké.

Szűzáró Kis István kocsmájának helyére került a Dugonics-szálló az akkori buzapiacomban. Itt volt a város mázsája is, természetes hát, hogy ellepték a kupeczek, nemcsak a

jobb polgárok. Voltaképpen csak Kis Istvánnak hívták, az előneve a mesterségéről ragadt rá. Ő építtette később a domaszéki uton a ma is meglevő keresztest.

A régi ipartestület nazát, amely az Ipar-utca sarki helyén állt, Masa János építtette, abban volt a Zrínyi-kocsmája, iparos emberek tanyája. Maga Masa-sógor nagy szerepet játszott a közéletben, „Köszöntő-törvényhatósági bizottsági tag” volt s ha kellett, ha nem, hozzászólt a tárgyakhoz, még pedig a legalaposabb tudálékosággal.

Dugonics András szobrát például erőnek erejével lovas formában szerette volna kivitelre bocsátatni.

— En jártam Kalikszbád fővárosban és ott láttam, hogy minden nevezetesebb ember lóháton ül, mikor szobrot kap.

Mikor a Szegedi Kaszinó a hatvanas években a régi Szeged-Csongrádi épületének emeletére költözött, földszintjén, a kaputól balra, megnyitott a „Szöllőfürdő” vendéglő. Ennek lett később gazdája Bavesitz Lőrinc, nála folytatták a rókusi dísznőbizlók és szappanfűzők a Pacsirtában megkezdett szórakozást. Basevitz özvegyes később a Szivessy-házban kávéházat nyitott. A századfordulón még megvolt, aztán eltűnt mint anynyi más. Mindig nevezetes volt

Janik Imre „Koplatós kaszinó”-ja a Szent István-téren.

Itt állomásoztak a fuvarosok, akik szintén értenek a jó borhoz, hiszen nagy területeket járnak be s módjuk nyílik az összehasonlításra. Janik az árvíz után alapította s mikor 96 éves korában meghalt, Balázs nevű fia vezette tovább az üzletet, amely ma különleges vendéglő. Az öreg Janiknál azonban, akinek utcai gázlámpa-pucoló válllata is volt, boron kívül egy falat kenyeret se lehetett kapni.

A legrégibb időben a vár mellett volt Wagner György sörcsarnoka s lett az Iskola-utca első modern szálló első vendéglőse. A hely a Hungária nevet később kapta a Ferencse-vits-Sonneleitner-féle vezetés alatt.

A szabadságharc előtti időkhöz irodalom és művészetek bimbózása korszakában, nem tudtak az emberek mit csinálni az idejükkel és így alakult meg

AZ ISZÁKREGIMENT.

Ma már körülbelül feledésbe merült intézmény, amely — miként a neve is mutatja — az itálnak szentelte életét.

Védőszentjének Szent Leokádiát vallotta, Steinhardt Náci a fejét állandóan tréfákon törő kórházi orvos volt az inhábere, Kreminger György belvárosi plébános a tábori püspöke. Kreminger amúgy harcban állt mindenki, rendkívül sok keletlenléseget szerzett a hatóságoknak, a csanádi püspök végre is lemondásra kényszerítette és a legenda jósága, áldott emlékü unokaöccsével, a hosszú életet élt Kreminger Antallal töltötte be a helyét.

Az Iszákregimentben azonban kitűnően érezte magát György főúr, versenyzett az ötétek kitalálásában Steinhardt Nácival.

Tagja csak az lehetett az egyesületnek, aki az alapszabályoknak megfelelően valami hallatlan bolondságot cselekedett. Ellenben ha a tag már éjfélt előtt elkészült, megkapta az obsitot és kimélet nélkül kizárták.

Erről épp úgy okmányal értesítették, mint ahogy diplomát kapott a felvételekor, példátlan, nyomdafestéket nem tűrő mondatfüzésekben sorolva fel az érdemeit és a bivatását.

Az Iszákregimentnek voltak rendszabványai is, az alantabb álló előtu-

GYERMEKJÁTÉKOK

nagy választékban P. Almásy Máriánál Kotsis fűszerüzlettel szembe

dott lépni, ha erre érdemeket szerzett, viszont váratlanul megkapta a befogadási oklevelet olyan ember is, aki még nem tartozott közéjük.

— Részeg dísznő, reggel nyolckor olyan gyönyörű öntudatlanságban hervetél a vár tövében, a sárban, hogy érdemeid nem hervadhatnak el nyomtalanul. Miért is rendes tagul fogadunk, bizonyosságul adván pecsétünket.

A szervezetnek volt „testkísérő árka”-szoka címén különítménye.

mely nevéhez méltóan elkísérte a tagokat, ellenőrizte a lépteiket, de felkutatta a város födétlen árka is, hogy nem fekszik-e bennük valaki? Az ilyen ki kellett szedniök, hazavinniök, lefektetniök, kinyomozva minden körülményt, amelyen a hazuról való elindulás óta átestek, nem mellőzve annak megállapítását sem, hogy mekkora mennyiségű bort ittak meg, mire idejutottak?

Furesa intézmény volt, annyi szent, de mint minden rossznak, ennek is támadt jó oldala.

Az Iszákregiment dolga szeltemben-hosszában tárgyalta a városban, nevezetesebb esetekből szállóigék lettek, végeredményben tudta mindenki, kik a legrészegebb teremtmények, milyen botrányok központjába jutottak. A sok ember között így aztán mindig akadtak elszégyenkezők, akik vagy jobb utra tértek, vagy — ovasabbakká váltak a kocsmák megválogatásában.

Az ilyenekből kerültek ki akkor is, később is, a szigorú Cátók. Farizeus nép, amelyik megrótt a legártatlanabb típusu borozgatót, míg ő kijárt Szatymazra és ott itta le magát úgy, hogy nem győzték hideglepedőzni. Ezt minden esetre szűkebb kör látta, idebenn pedig játszhatták a szigorú erkölcsöket. Szatymazon találták fel a „kijózanító kamrát” is, azt a szellős helyiséget, amelyben okszerű kezeléssel használható állapotba helyezik a vendéget a következő nap számára.

Az Iszákregiment gyülekező helye egyébként a Nádor-utcai „Palatinus” kocsmája volt. Teufel Sebestyénnek hívták a bérlejt s Kartz Jakabnak a szolgáját, aki gitárral kísérte haza a jobbkedvű utast, ha az kívánta a zenei megtiszteltetést. Bevándorolt németek, hamar honosultak.

A század végén egész különleges helyiség volt, bejáratával körülbelül a mai Gottschall-borbélyüzlet helyén, (persze a régi kis házban).

KISS PALCSI

vendéglője és bormérő helyisége. Leanderes udvara a legkellemesebb, ide jártak alkonyatkor, vacsora előtt, a hivatalnoknépek Palcsi bácsi szigorú ellenőrzése mellett.

A mokány kis öregúr, aki nem tartozott a legnyájasabb emberek közé, az idők folyamán annyi érdeket és jellemzőt írtak, hogy most csupán felemlítjük nevét a jeles sorában, mert abból semmiképpen ki nem maradhat.

— Nem arravaló a bor, vélte, hogy azt mértéklenül elveljék.

Ezért szigorú szúrós szemével ellenőrizve a népeket, kellő időben kurta szóval vágta el a további igények folyósítását.

— Elég volt mára, haza is illik egyszer menni. Azt akarom, hogy holnap is eljőjjön.

Csak az idegennel volt tulzottan

előzékeny, még szekánságukat is elturve.

— Vidéki, aztán elviszi a város rossz hírét.

Mikor nyugalomba vonult, jó időben a tanyáján élt, bekövetkezve azonban a városba, csak a „Kis Palcsiba” tért be egy pohár borra.

Mindig az volt a gyanum, más irányította: hogyan vezeti az üzletet Kúrthy Elek, aki városi rendőrbiztos volt azelőtt, de nyugdíjaztatva magát s áttért a vendéglősi iparra.

Palcsi bácsi aztán nézelődött, mindent megfigyelt, a poharakat a világitás felé tartotta, mert úgy tetszik ki, hogy tökéletesen tiszták-e, a bort sokáig hömpölygette a szájában, — ha azonban egy vendég már másodszor kocogott a palackon s a kiszolgáló leányzó el találta mereszteni a bambáját a levegőben, indulatos felugrott és maga szolgálta ki a vendélt.

— Ne tegyék tönkre a helyiséget jó hírnevét, azt az apátok mindenét! Egyszóval szigorú volt, de nagyon.

JANDÓ GYULA

ennél is tovább ment. Ő volt egyébként a leggorombább kocsmáros, akitől a szegedi legendák tudnak, típusa a németeknél szinte népszerű „Grober Wirt”-nek.

Az ő kocsmája a Gyöngy-utca felé volt, körülbelül a jezsuiták mostani kápolnája helyén. Általában a környék nem nélkülözte a jeles bormérő helyiségeket, hiszen a buzapiac a mai Dugonics-téren helyezkedett el s lehúzódott egészen a későbbi Gízeltérig. Házak nem torlasztották el annyira a szabad kijárást, mint ma, pláne hol volt még a sokat vitatott palota, amely a főreáliskola céljaira épült, aztán az itélőtábla használatába ment át, hogy kiszorítsa az egyetem, mint a legujabb szegedi szörzemény!

A buzapiacomban üzleteket kötnek, azokra áldomást illik inni, szükséges tehát a megfelelő helyiség. Jandó Gyula kitűnő bort mér, a lányai pedig híres szépségek, akik vonzzák a vendéget, ha szemüket szemérmes illendőséggel le is sűtik, mikor apjuknak segítve asztalra helyezik az üdítő italt. Tehát nem foghatni rájuk semmit, ártatlanok a tömegelésben.

— Tehetek arról, hogy olyan szép vagyok? — tűnődik el az ilyen lány szem.

Egyébként ott volt maga Jandó Gyula, a nagy szokimondó s majd adott volna ő családbelijének, vendégnek egyaránt, ha csak gyanum, nem is pajkos dolgot tapasztal! Olyan magas tenorban kezdte a gorombaságot, hogy szinte csodálatos volt, mint lehet azt hangban és stílművészetben fokozni?

Valaki fővárosi ember egyszer külön azért kereste fel a helyiséget, hogy megtapasztalja a modorát. Szándékosan kifogásolt mindent, ételt-italt visszaküldött, mégis a legelőzékenyebb szeretetreméltóságba ütközött.

— Meg vagyok leve utam, mondta végül. Annyit hallottam a maga goromba természetéről, hogy meg akartam végre tapasztalni.

Jandó végignézte, úgy felelte.

— Hát hiszen nem is gorombásodom én akármilyen gyűtmenttel!

Névtelen levél írójának üzenek, hogy mondanivalójából nem az emlegetett kultúrfok, csak a Maligandfok göze árad.

RÉGI FÜRTÖRTER

Értesitem az i. t. közönséget, hogy CIPŐÜZLETEMET

név alatt Tisza Lajos-körúton Püspökbazárban

Kész uri-, női-, gyermek- és speciális cipők raktára. Sportcipők mérték után. Rendeléseket vállalom. SALLAY JÓZSEF cipésm. Lakás: Ösz-u. 31

„TURUL”-cipőraktár megnyitottam

Enyém vagy!